

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΣΥΝΟΡΑ

Συνδιάσκεψη της UNESCO, HANASAARI/ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
9 - 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2003

αναμεταδίδουν οι **Tintti Karppinen και Αλεξάνδρα Γκουζέλου**

(Παρουσίαση στην ημερίδα για το θέατρο στην εκπαίδευση «μπροστά στις νέες προκλήσεις»,
18/10/2003)

Α Μέρος: Από την πλευρά του οργανωτή: Αναμεταδίδει η Tintti Karppinen*

Η UNESCO έχει ήδη οργανώσει 4 περιφερειακές συναντήσεις : Αφρική (Νότιος Αφρική), Λατινική Αμερική (Βραζιλία), Αραβία(Ιορδανία), και Ειρηνικός (Φίτζι). Αυτό το Ευρωπαϊκό συνέδριο έλαβε χώρα στη Φινλανδία και ήταν λίγο διαφορετικό από τα προηγούμενα, καθώς οργανώθηκε από τον FIDEA (Φινλανδική Ένωση για το Θέατρο στην Εκπαίδευση), που έκανε την αίτηση και πήρε τα λεφτά για την οργάνωση και την προετοιμασία από την UNESCO.

Η αρχή έγινε ήδη από το Παρίσι το 99, όταν ήμουν ως αντιπρόεδρος ο εκπρόσωπος του IDEA (Διεθνούς Ομοσπονδίας για το Θέατρο στην Εκπαίδευση) και μαζί με τον Diederik Schönau, πρόεδρο του InSEA (Διεθνής Ένωση για την Εκπαίδευση μέσω των Τεχνών) και τον Einar Solbu, πρόεδρο του ISME (Διεθνής Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση) προωθήσαμε την καλλιτεχνική εκπαίδευση στη συνάντηση της UNESCO.

Όμως η ιδέα να οργανώσουμε αυτήν τη συνάντηση στη Φινλανδία χρωστά την γέννησή της βασικά στην δυνατή βροχή που προκάλεσε τρομερή καθυστέρηση στις αεροπορικές πτήσεις στη Βραζιλία, κι έτσι αφού έπρεπε να περιμένουμε ατελείωτες ώρες στο αεροδρόμιο του Σάο Πάολο με την Τερέζα Βάγκνερ είχαμε αρκετό χρόνο για να οργανώσουμε την επόμενη συνάντηση.

Σκοπός, βασικά θέματα και συμμετέχοντες

Το Συνέδριο είχε ως βασικό θέμα «Τη χρήση του δράματος, του θεάτρου, της μουσικής και των εικαστικών τεχνών στην εκπαίδευση των νέων σε συνεργασία με πρόσφυγες και μετανάστες». Ο στόχος ήταν να βρεθούν νέοι τρόποι γνώσης από την ειρηνική συνύπαρξη μας με τις διαφορετικές καλλιτεχνικές και πολιτιστικές παραδόσεις και γνώσεις που παρουσιάζονται από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες στις Ευρωπαϊκές χώρες, τις ΗΠΑ και τον Καναδά.

Οι τέχνες παίζουν τον πολυτιμότερο και αποτελεσματικότερο ρόλο στην εκπαίδευση, αφού χειρίζονται τόσο σημαντικά μα μη –μετρήσιμα στοιχεία της ζωής, όπως την αγάπη, το

* Μετάφραση από τα αγγλικά: Μαίρη Καλδή

φόβο, τη φιλία, την επιθυμία, τα όνειρα κ.λ.π. Οι τέχνες επίσης από τη φύση τους είναι εστιασμένες στις διαφορές και στους διάφορους τρόπους με τους οποίους ερχόμαστε σ' επαφή με αυτόν τον κόσμο και το φαινόμενά του και για αυτό το λόγο είναι και η καλύτερη μέθοδος για μια εκπαίδευση στην ειρήνη και για να αποκτήσουμε αυτοπεποίθηση και κοινωνικές δεξιότητες.

Οι ομιλητές του συνεδρίου μοιράστηκαν την εμπειρία τους με όλους τους συμμετέχοντες και μετά δούλεψαν σε μικρές ομάδες αναπτύσσοντας τις ιδέες τους μαζί με συνεργάτες τους από άλλες μορφές τέχνης και από άλλες χώρες (Βραζιλία, Καναδάς, Κροατία, Δανία, Αίγυπτος, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Νιγηρία, Ολλανδία, Πολωνία, Σλοβενία, Σουηδία, Αγγλία και ΗΠΑ). Οι συμμετέχοντες έπρεπε να εκπροσωπούν καθηγητές των τεχνών και τους υπεύθυνους για την επιμόρφωση των καθηγητών των διάφορων τεχνών, αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν είχαμε αρκετούς ειδικούς μουσικούς, ώστε να έχουμε μια ισορροπημένη αντιπροσώπευση όλων των τεχνών.

Η δομή του συνεδρίου

Το μισό πρόγραμμα ήταν οργανωμένο για εργασία σε μικρές ομάδες και αρχική ιδέα ήταν να έχουμε δύο ομάδες για κάθε μια από τις 4 μορφές τέχνης (Δράμα/Θέατρο, Μουσική, Χορός, Εικαστικές Τέχνες) ως εξής: 1) Ειδικοί του Θεάτρου / Δράματος, 2) Ειδικός του Θεάτρου / Δράματος ως αρχηγός μιας ομάδας από εκπροσώπους των άλλων τεχνών, 3) Ειδικοί της Μουσικής, 4) Ειδικός της Μουσικής ως αρχηγός μιας ομάδας από εκπροσώπους των άλλων τεχνών και ούτω καθεξής. Έπρεπε όμως να ενώσουμε τις 2 μουσικές ομάδες σε μία. Αυτές οι 7 ομάδες είχαν σταθερά μέλη σε όλη τη διάρκεια του συνεδρίου με αποτέλεσμα να μάθουν ο ένας τον άλλο και να μπορούν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους από την καλλιτεχνική εκπαίδευση. Η αποστολή των ομάδων εργασίας ήταν επίσης να οργανώσουν καλές στρατηγικές για την ανάπτυξη των ιδεών των ομιλητών όσον αφορά τη διδασκαλία των τεχνών σε διαφορετικά σχολικά επίπεδα. Παράλληλα να προωθήσουν την κατανόηση με νέες μορφές για την ειρηνική συνεργασία με μαθητές που ανήκουν σε πλειονότητες ή μειονότητες στην κοινότητά τους. Όλες οι αναφορές αυτών των ομάδων δεν έχουν ακόμη τελειώσει αλλά θα δημοσιευτούν αργότερα από την UNESCO.

Έπειτα κάθε μέρα είχαμε δύο ομάδες: ομάδα Ονείρου και ομάδα εφιάλτη. οι ομάδες Ονείρου ανέπτυξαν όλες τις φανταστικές και θετικές ιδέες και τα οράματα που έβγαιναν από τις παρουσιάσεις και μοιράζονταν σε όλους τους συμμετέχοντες. Αντίθετα οι ομάδες εφιάλτη εκφράζανε με λόγια κάνοντας ορατές όλες τις πιθανές αρνητικές σκέψεις και οπτικές γωνίες που έβγαιναν από τις παρουσιάσεις και τις μοίραζαν σε όλους τους συμμετέχοντες. Η μορφή ήταν ελεύθερη, με αποτέλεσμα να δούμε φανταστικούς αυτοσχεδιασμούς για την ανθρώπινη συμπεριφορά και την αδυναμία μας να κατανοήσουμε

τους άλλους και από την άλλη πανέμορφες εικόνες για τη συνεργασία και τη φιλία. Μια αστεία λεπτομέρεια ήταν πως την πρώτη μέρα ακόμα κι η ομάδα Ονείρου μίλησε για προβλήματα και ανησυχίες, μα την τελευταία μέρα δεν είχαμε καθόλου εφιάλτες, μόνο η ομάδα Ονείρου παρουσίασε το αισιόδοξο όραμά της για το μέλλον.

Λεπτομέρειες του προγράμματος

Ξεκινήσαμε με φαγητό και μουσική από το Näppäri Group και το Ubuntu Group που μας επισκέφτηκαν παίζοντας παραδοσιακή Φινλανδική και Αφρικανική μουσική.

Μετά δώσαμε σε όλους ένα μανταλάκι και ένα χρησιμοποιημένο χαρτί A4 και τους ζητήσαμε να χρησιμοποιήσει ο καθένας το χαρτί του με όποιο τρόπο ήθελε: να το ζωγραφίσει, να το κόψει, να το διπλώσει κ.λ.π. και μετά να βρει ένα ταίρι (άγνωστο) που θα έχει τουλάχιστον ένα ίδιο γράμμα στο όνομά του να του δείξει το έργο του και να κρεμάσουν μαζί τα έργα τους σε ένα σύρμα. Έτσι έχουμε μια υπέροχη έκθεση στον τοίχο!

Μέσα σ' αυτήν τη ζεστή και ανεπίσημη ατμόσφαιρα ξεκινήσαμε μετά με καλωσορίσματα και 2 βασικές ομιλίες: ο Tapio Varis Φιλανδός καθηγητής (Πανεπιστήμιο του Tampere) and Πρόεδρος στο τμήμα Media Education and Global e-learning της (UNESCO), μίλησε για Προγράμματα Εκπαίδευσης των Τεχνών και φιλανδοαφρικανικά παραδείγματα στην UNESCO. Μετά η Grand Old Lady Helena Kekkonen, Lic.Tech., Doctor h.c Education, (από το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης της Φινλανδίας) παρουσίασε απίστευτα μα πραγματικά παραδείγματα σχετικά με την άνιση μοιρασιά των πλανητικών πρώτων υλών και πόσο περισσότερα δίνουν οι περισσότερες χώρες για όπλα και στρατό αντί για την υγεία, τις τέχνες και την εκπαίδευση.

Την τελευταία μέρα ακούσαμε την τρίτη ομιλία για τις Τέχνες και την Εκπαίδευση που παρουσιάστηκε από την Jorma Kauppinen, σύμβουλο στο Εθνικό Συμβούλιο της Εκπαίδευσης, που μας ανέλυσε στοιχεία για την εκπαίδευση των τεχνών στη Φινλανδία- και μερικοί συμμετέχοντες άκουσαν με κατάπληξη τόσες πολλές καλές πρακτικές.

Όταν επισκεφτήκαμε το Caisa (Διεθνές Πολιτιστικό Κέντρο στο Ελσίνκι) ο Mustafa Gürler (Φινλανδία / Τουρκία) έκανε μια παρουσίαση με θέμα: «Με ποιόν; Σε ποιόν; Τι; Και Γιατί;» και μετά μας περίμενε μια απίθανη έκπληξη: μια από τις συμμετέχουσες, η Sangeeta Isvaran από την Ινδία, έδωσε μια αξέχαστη χορευτική παράσταση!

Είχαμε και δύο σημαντικές και ενδιαφέρουσες παρουσιάσεις εργαστηρίων: *Ο ρόλος που παίζουν οι Κούκλες στη ανάπτυξη του παιδιού*, από την Edī Majaron (Σλοβενία) και *Παιδιά, Τέχνες και Περιβάλλον* από την Dipak Lahiri (Σουηδία).

Η Πόλη του Ελσίνκι πρόσφερε στους συμμετέχοντες ένα κοινωνικό πρόγραμμα: τα αξιοθέατα του Ελσίνκι και εορταστική δεξίωση στο παλιό κτίριο της βουλής. Δυο μέρες πριν οι συμμετέχοντες είχαν ήδη μια γεύση ενός από τα πιο χαρακτηριστικά φιλανδικά Σαββατόβραδα: σάουνα, κολύμπι, μπύρα, λουκάνικα στο γκριλ και τραγούδι με ακορντεόν!

Την τελευταία μέρα συζητήσαμε για το 5^ο Παγκόσμιο Συνέδριο της UNESCO το 2005, του οποίου στόχος είναι να συγκεντρώσει όλα τα αποτελέσματα και τις ιδέες των περιφερειακών συνεδρίων. Ο Milagros del Corral (Γαλλία), ο José Sasportes (Πορτογαλία) και ο Max Wyman (Καναδάς), όλοι πολύ γνωστοί αξιωματούχοι της UNESCO, έκαναν σύντομες εισηγήσεις για τη συζήτηση.

Όλοι οι συμμετέχοντες πήραν μια μακριά λίστα με www... διευθύνσεις και σύντομες περιγραφές ώστε να μπορούν να βρουν σημαντικές πληροφορίες και στοιχεία για την Εκπαίδευση των Τεχνών σε διαφορετικές χώρες. Τη λίστα είχε ετοιμάσει από πριν η Patricia Pousar, που ήταν και βοηθός στο συνέδριο και μέλος της οργανωτικής επιτροπής.

Κατάλογος των παρουσιάσεων

Το Δράμα και το Θέατρο ως εργαλεία για την αφομοίωση μεταναστών και προσφύγων. Istvan Puzstai (Σουηδία),

Εφηβική τέχνη και εκπαίδευση-Γέφυρες πάνω από ταραγμένα νερά. Andrea Kárpáti, InSEA (Ουγγαρία)

Μουσική χωρίς σύνορα, Jukka Louhivuori, ISME, (Φινλανδία)

Μια άλλη παιδαγωγική είναι δυνατή: το μουσικό ως παιδαγωγική για τον πολιτιστικό αλφαριθμητισμό και τον αυτό-προσδιορισμό της κοινότητας. Dan Baron Cohen, IDEA (Ουαλλία/Αγγλία/Βραζιλία))

Δράμα και πόλεμος-Προσεγγίσεις και Πιθανότητες. Vlado Krusic, IDEA (Κροατία)

Ουδέτερη ζώνη, επικράτειες και η παραμεθόριος. Nicoline Nagtzaam, IDEA (Ολλανδία)

Χορεύοντας προς το Μέλλον: από την αφήγηση ιστοριών στη δημιουργία ιστοριών μέσω του σώματος, Mano Souza, (Βραζιλία)

Τέχνες με παιδιά παλαιστινίων προσφύγων. Stancil Campbell (Αίγυπτος)

Κατασκευάζοντας εαυτούς, οικογένειες και σπίτια, Rachel Mason, InSEA (Αγγλία)

Το Δράμα και οι πολιτιστικές διαφορές σε μια συνοριακή κουλτούρα, Laura McCammon, IDEA, (ΗΠΑ)

Το Δράμα σε πολυπολιτισμικές ομάδες, Larry O'Farrell, IDEA (Καναδάς)

Διαθεματικές Τέχνες και κοινωνική αλλαγή. Robert Taylor (USA)

Ανατροφοδότηση

«Δεν μπορώ ακόμα να πιστέψω πως όλοι μας κρατηθήκαμε από τα χέρια και τραγουδήσαμε (να το δοκιμάσουμε στην UNESCO καμιά φορά). Μα ξέρω πως μου άφησε με μια ζεστή χαρούμενη λάμψη, για την οποία ήσουν εσύ η υπεύθυνη.

Σ' ευχαριστώ γι αυτό και για πολύ περισσότερα

θερμές ευχές

Max Wyman»

Ξεκινήσαμε το συνέδριο τραγουδώντας όλοι μαζί "We shall over come..." και το τελειώσαμε με ένα στίχο που έγραψα κατά τη διάρκεια του:

“Κάθε ζωή είναι άξια των τεχνών

Κάθε ζωή είναι άξια των τεχνών

Κάθε ζωή είναι άξια των τεχνών σήμερα

Ω μέσα στην καρδιά μου πιστεύω Oh deep in my heart

Κάθε ζωή είναι ένα έργο τέχνης»

Αν θέλετε περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την **Tintti Karppinen, Finland,**
August 2003 tintti.karppinen@welho.com

B Μέρος: Από τη ματιά ενός επισκέπτη: Αναμεταδίδει η Αλεξάνδρα Γκουζέλου

Το καλοκαίρι που μας πέρασε (Αύγουστος 2003) παρακολούθησα ένα συνέδριο στο Ελσίνκι στη Φιλανδία, που κράτησε τέσσερις μέρες, από τις 9 μέχρι τις 12 Αυγούστου. Το θέμα του ήταν «Οι τέχνες στην εκπαίδευση-Συνεργασία πέρα από τα σύνορα/ Arts in education- cooperation over borders» και πιο συγκεκριμένα «Η χρήση του δράματος, του θεάτρου, του χορού, της μουσικής και των εικαστικών τεχνών στην εκπαίδευση των νέων ανθρώπων σε συνεργασία με πρόσφυγες και μετανάστες» .

Ο στόχος του συνεδρίου ήταν η εύρεση τρόπων αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικές κουλτούρες και αφορούσε κυρίως τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που ζουν στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ και στον Καναδά. Την οργάνωση του συνεδρίου είχαν αναλάβει οι εξής οργανώσεις: **UNESCO**-United Nations Educational, Scientific and Cultural organization, **FIDEA**-Finnish Drama/Theatre Education Association, **IDEA**-International Drama/Theatre Education Association, **InSEA** -International Society for Education through Arts and **ISME**-International Society for Music Education.

Οι συμμετέχοντες ήταν γύρω στα 60 άτομα που περιλάμβαναν σκηνοθέτες, παραγωγούς θεατρικών έργων, ερευνητές και καθηγητές πανεπιστημίου σε θέματα τέχνης, θεάτρου, χορού, εικαστικών τεχνών και μουσικής, εκπαιδευτικούς συμβούλους, καλλιτεχνικούς διευθυντές, δασκάλους και καθηγητές θεατρικής αγωγής, καλλιτεχνικών, μουσικής, εικαστικών ή οπτικοακουστικών μέσων, δασκάλους δημοτικών σχολείων και φοιτητές. Ο κύριος τόπος της εκπαιδευτικής και καλλιτεχνικής τους δραστηριότητας ήταν η Ευρώπη αλλά υπήρχαν και ειδικοί παρατηρητές από την Αφρική την Ασία και τη Λατινική Αμερική.

Το συνέδριο διαμορφώθηκε σε τρία βασικά σχήματα ομαδικής δουλειάς .Το πρώτο- και το μεγαλύτερο σε διάρκεια- ήταν διαλέξεις των εισηγητών που διαρκούσαν μισή ώρα η κάθε μια και τις οποίες παρακολουθούσαν όλοι οι συμμετέχοντες .

Το δεύτερο ήταν μικρότερες ομάδες οι οποίες χωρίστηκαν από την αρχή του συνεδρίου και διατήρησαν τα ίδια μέλη μέχρι το τέλος. Οι ομάδες αυτές συζητούσαν αυτόνομα πάνω σε θέματα που διάλεγαν οι ίδιες, εξ αφορμής ή όχι των διαλέξεων που είχαν προηγηθεί. Οι συμμετέχοντες του συνεδρίου χωρίστηκαν σε αυτές τις ομάδες ανάλογα

με την προσωπική ενασχόληση του καθενός με μια από τις τέσσερις τέχνες : Δράμα /Θέατρο, Μουσική, Εικαστικές Τέχνες και Χορός.

Εκτός όμως από αυτές κάθε μέρα του συνεδρίου δρούσαν και δύο υποομάδες, η «ομάδα των ονείρων» και η «ομάδα του εφιάλτη»-αυτό ήταν και το τρίτο σχήμα ομαδικής δουλειάς. Οι ομάδες αυτές είχαν καινούρια μέλη κάθε μέρα, μιας που όλοι παίρνανε μέρος με τη σειρά. Όπως καταλαβαίνουμε από τα ονόματα, η πρώτη, η «ομάδα των ονείρων», ήταν η αισιόδοξη ομάδα, αυτή που άφηνε τη φαντασία και το όραμα να την κυριεύσει στη συζήτηση, ενώ η δεύτερη, η «ομάδα του εφιάλτη» ήταν η απαισιόδοξη, αυτή που έβλεπε τα προβλήματα και τα αρνητικά αποτελέσματα που πιθανόν γεννιόνταν από τις παρουσιάσεις ή απλά από τους προβληματισμούς της ομάδας. Αυτές οι δύο ομάδες παρουσίαζαν στο τέλος κάθε μέρας την «αποτίμηση της ημέρας» είτε με ένα δρώμενο είτε με κάποια άλλη μορφή παρουσίασης.

Οι τελευταίες αυτές παρουσιάσεις νομίζω πως ήταν από τις πιο ειλικρινείς στιγμές του συνεδρίου, ιδίως όταν η «αποτίμηση» αυτή δεν γίνονταν με λόγια αλλά με δράση. Εκεί εκφράστηκε η πίστη στις τέχνες ως δύναμη ένωσης και επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους αλλά και ο φόβος επιπολαιότητας, έλλειψης ουσίας ακόμη και συγκαλυμμένης αδιαφορίας που προκαλεί σε πολλούς από εμάς η κατάχρηση των τεχνών στην εκπαίδευση.

Όσον αφορά τις διαλέξεις όλοι οι ομιλητές ξεκινούσαν γνωρίζοντας ότι στις περισσότερες χώρες, επίσημα ή ανεπίσημα, οι τέχνες στην εκπαίδευση χρησιμοποιούνται ήδη ως ένα πολύ καλό μέσο για την αρμονική ανάπτυξη του μαθητή και για την καλλιέργεια της ομαδικότητας και της δημιουργικής συνύπαρξης. Ο προβληματισμός τους όμως στρέφονταν κυρίως στις δυτικές κοινωνίες του σήμερα, όπου πολλά δεδομένα αλλάζουν λόγω της εισροής ανθρώπων από τελείως διαφορετικές κουλτούρες. Οι κοινωνίες αυτές γίνονται πιο πολύπλοκες και προβληματικές λόγω της δυσκολίας των ανθρώπων να δεχτούν το διαφορετικό, ό,τι και να σημαίνει αυτό.

Σε αυτήν λοιπόν την καινούρια κατάσταση πολλές κατεστημένες αξίες αμφισβητούνται, μια από τις οποίες είναι και ο τρόπος εκπαίδευσης των παιδιών και των νέων. Η βεβαιότητα λοιπόν για τη χρήση των τεχνών στην εκπαίδευση αρχίζει να αμφισβητείται. Αυτό που αντιλήφθηκα εγώ ως βασικό προβληματισμό του συνεδρίου ήταν η ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης της τέχνης με την εκπαίδευση σε αυτές τις νέες πολυεθνικές κοινωνίες. Εκφράστηκε η ανάγκη για επανατοποθέτηση και αντιμετώπιση της νέας κατάστασης.

Κοινή σε όλους τους ομιλητές ήταν η πεποίθηση πως η τέχνη στην εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στην άμβλυνση των διαφορών ανάμεσα στους ανθρώπους. Τέθηκε όμως τα ερώτημα: *πώς;* Δεν δόθηκε μια συγκεκριμένη απάντηση.

Οι περισσότεροι ομιλητές ασχολήθηκαν με συγκεκριμένα παραδείγματα από δικές τους εμπειρίες με πολυεθνικές ομάδες ή σε κοινότητες με έντονες τις πολιτισμικές διαφορές

λαών που συμβιώνουν ή σε ομάδες που απαρτίζονταν από μετανάστες, πρόσφυγες ή γενικότερα πληθυσμιακές μειονότητες. Παρουσίασαν τα προβλήματα που αντιμετώπισαν και τους τρόπους με τους οποίους προσπάθησαν να τα ξεπεράσουν χρησιμοποιώντας τις τέχνες. Ο βασικός τους προβληματισμός ήταν πως μπορεί να λειτουργήσει η αλληλεπίδραση κουλτούρας και πολιτισμού σε τέτοιου είδους ομάδες με στόχο την προσωπική και ομαδική αυτοεκτίμηση, τον σεβασμό την αρμονική συνύπαρξη και τη δημοκρατία.

Υπήρχαν παραδείγματα από ομάδες με παιδιά Παλαιστίνιων προσφύγων που μένουν σε ειδικές κατασκηνώσεις στο Λίβανο τις οποίες ανέλαβαν εθελοντικά φοιτητές από το Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο του Καΐρου, δηλαδή νέοι του υπόλοιπου Αραβικού κόσμου. Επίσης, παραδείγματα από πολυεθνικές θεατρικές ομάδες σε πανεπιστήμιο στην Ολλανδία. Προγράμματα εικαστικής και καλλιτεχνικής αγωγής σε σχολεία της Βραζιλίας με νέους που ανήκουν σε περιθωριοποιημένη κοινωνικά και οικονομικά τάξη και σχολεία στις Νοτιοδυτικές ΗΠΑ, όπου η μειονότητα των Λατίνων αυξάνεται συνεχώς.

Ο κάθε ομιλητής μιλούσε για πολλές δυσκολίες και εμπόδια. Διαμετρικά αντίθετες κουλτούρες, άρνηση συνεργασίας ακόμη και από επίσημους φορείς και συνθήκες βίας και εχθρότητας. Το θέατρο, η μουσική, ο χορός, οι εικαστικές τέχνες, είχαν ως αποτέλεσμα μόνο κάποια δειλά βήματα. Ο δρόμος είναι πολύ δύσκολος και μακρύς.

Την τελευταία ημέρα οι ομάδες με τα μόνιμα μέλη κλήθηκαν να μιλήσουν εκφράζοντας μια αποτίμηση των συζητήσεών τους που έγιναν κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αυτών ημερών του συνεδρίου. Την ημέρα αυτή ακούστηκαν πολλά. Εγώ απλά, τελειώνοντας, θα σας μεταφέρω δύο από τους προβληματισμούς που άκουσα και που συζητήθηκαν πιο έντονα.:

1.Ο υπεύθυνος ενός προγράμματος τέτοιου τύπου, δηλαδή ενός προγράμματος που ασχολείται με ανθρώπους που αντιμετωπίζουν έντονα το πρόβλημα της επικοινωνίας λόγω διαφορετικών καταβολών ή κοινωνικών δεδομένων, θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη σημασία – όχι μόνο στο πως θα το αρχίσει ή θα το διεξάγει – αλλά και στο πως θα το τελειώσει – διότι στόχος του δεν είναι να προσφέρει ένα μαγικό χαλί περιορισμένης χρονικής διάρκειας που θα φέρει κοντά τους ανθρώπους για κάποιες στιγμές αλλά να δυναμώσει την αυτο-εκτίμηση και τον σεβασμό ώστε να μην αφήσει ένα μεγαλύτερο κενό φεύγοντας. Να προσέξει δηλαδή να μη δημιουργήσει εξαρτημένους ανθρώπους -απλά να προσφέρει ερεθίσματα επικοινωνίας.

2.Συζητήθηκε ότι οι τέχνες κατά καιρούς έχουν χρησιμοποιηθεί από καθεστώτα ή εκπαιδευτικά συστήματα με ύπουλο τρόπο για να χωρίσουν τους ανθρώπους και όχι να τους ενώσουν. Χρειάζεται λοιπόν πολύ προσοχή, γνώση και συνείδηση διότι οι ισορροπίες, και αναφέρομαι κυρίως στις νέες πολυπολιτισμικές κοινωνίες του δυτικού κόσμου, είναι πολύ λεπτές και σε ορισμένες περιπτώσεις τα προβλήματα πολύ μεγάλα.

Αλεξάνδρα Γκουζέλου